

moru. Arhitektura 1815–50. ima obilježja bidermajera, no mnogobrojne jednostavnije zgrade tek slijede elemente stila. Arhitekt A. Desepi gradi 1848. Casinò patriottico (danas RTV Rijeka); Josef Storm projektira klasicističko pročelje crkve Uznesenja Marijina a Luigi Nicolò d' Emilys oko 1850. monumentalno groblje u Dolini na Kozali. U neogotičkome su stilu sagrađene Vojno-pomorska akademija (1852, Vincenz Paradowski von Corab), gradska vojarna i dječji vrtić (Adam Olf).

R. se ubrzano razvija u razdoblju 1872–1900. Podižu se monumentalne građevine, izgrađuju gradske četvrti na Dolcu i Brajdi; izgradnjom palače Adrija (Jadran) zatvara se Togliattijev trg. Poznati budimpeštanski arhitekti grade javne građevine: Veliku gimnaziju (Viktor Crigler), Trgovačku akademiju (Ignaz Alpar), Nautičku akademiju (Samuel Petz), Željezničku stanicu (1891, F. Pfaff), Guvernerovu palaču (Alajos Hauszmann). Rekonstrukcija pročelja Municipija, obnova Gradskoga tornja, uređenje perivoja na Mlaki i zgrada mirovinskoga fonda djelo su Filiberta Bazariga, dok Veliku tržnicu gradi Izidor Vauching. U stilu historicizma gradi Giacomo Zammatio školske zgrade, stambene kuće u ulici Dolac, tržnicu i naselje na Brajdi, palaču Ploech i palaču Filharmonije. Zgradu vrtića »Aldo Colonello« i niz stambenih kuća u Zagradu gradi E. Ambrosini. Historicizmu pripadaju i zgrade hotela »Europe« (Giuseppe Bruni) i »Kontinental« (Mate Glavan); zgradu kazališta i palaču »Modello« projektira 1883. bečki atelje »Helmer i Fellner«. — Elementi secesije pojavljuju se u arhitekturi nakon 1900. s prvim naznakama na Palači pravde (1903, arhitekt Stigler), a stilskom se čistoćom ističu projekti E. Ambrosinija u razdoblju 1902–09 (hotel »Bristol«, naselje Potok i mnogobrojne vile); palače i vile projektira i V. Celigoj, a njegov sin Emilio zajedno s Teodorom Traxlerom projektira kazalište »Fenice« u oblicima koji nagovještavaju protofunkcionalizam. Različite zgrade u duhu secesije realizirali su i Ugo Pagan (vojarna »Ban Jelačić«, stambene zgrade i Trgovinska komora, 1903), C. Pergoli (ubožnica »Braća Branchetta«, 1903; ribarnica, 1912), Pietro Fabro (kino »Garibaldi«, 1911), Arturo Hering (palača Bačić, 1912; južne niše na groblju, 1910), L. Luppis (zgrada Milosrdnoga dječjeg vrtića, 1914; zgrada Zadruga za izgradnju kuća), Bruno Slovcovich (Sanatorij, 1913; dućani srpske pravoslavne općine, 1913; kuća Taggini, 1914; zgrada općine na Korzu u duhu neorenesanse, 1914). Mađarski arhitekti projektiraju palaču državnih željeznica (1911, Sándor Mezly) i Austro-ugarsku banku (1913, Josef Hubert).

Poslije I. svj. r. izgradnja je na Rijeci zamrla. Nakon pripojenja Rijeke Italiji 1924. u arhitekturi se oponašaju tal. pov. stilovi, a nakon 1930. nastupa razdoblje smišljenije urbanističke i arhit. obnove. To je razdoblje arhitektonskoga racionalizma, a elementi modernoga oblikovanja vidljivi su na Kripti i Zavjetnome hramu na Kozali (B. Angheben), zgradi

CRKVA SV. VIDA

Provincije (Yvon Clerc-Clerici i Giulio Duimich); ističu se i projekti E. Peruginija (zgrada uprave Rafinerije, tržnica na Belvederu, radiostanica na Kozali, športsko igralište i društveni dom na Kantridi). Omladinsko igralište i dom projektirao je avangardni padovanski atelje »Mansutti i Miozzo« 1933; scenografski postavljenu građevinu tzv. Maloga nebodera projektira Raul Puhali iz Trsta (1935), dok Veliki neboder rade tršćanski graditelji U. Nordi i V. Frandoli (1939). Po praškome je uzoru rađeno skladište »Bate« E. Stipanovicha (1938), a u oblicima zakasnjeloga historicizma salezijanska crkva veroneškoga arhitekta Enea Ronca (1934). — U Sušaku je moderna arhitektura pod neposrednim utjecajem Zagreba (arhitekti A. Freudenreich, S. Kliska, J. Denzler, J. Pičman, A. Albini, D. Bunetta, K. Ostrogović i dr.).

Nakon razaranja u II. svj. r. jezgra grada se obnavlja od 1949. Izgradnji poslijeratne Rijeke prinos su dali mnogi arhitekti, prije svega I. Emili promišljenim interpolacijama u gradsku jezgru (rekonstrukcija kuća u Užarskoj ulici, 1959; zgrada Građevno-projektinoga zavoda, 1968; robna kuća »Varteks«, 1975; sklop zgrada »Jadroagenta«). Istu ideju slijedi T. Pilepić (zgrada policije) a uspješno se u staru strukturu uklapaju projekti Ade Felice-Rošić, M. Smokvine i K. Miculinića, V. Kosanovića, K. Vodanovića, A. Čičin-Šaina, N. i Vjere Kučan te V. Grubešića. Istaknuto

SECESIJSKO PROČELJE ZGRADE NA KORZU 13, djelo E. Ambrosinija

UNUTRAŠNOST PALAČE RAFINERIJE ŠEČERA

